

УДК 316.277

Савченко Д.І.¹, Арсентьева Г.О.²

¹студ. гр. КНТ-622м НУ «Запорізька політехніка»

²канд. філос. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

СТРУКТУРАЛІЗМ К. ЛЕВІ-СТРОССА

Структуралізм – інтелектуальний рух, для якого характерне прагнення розкриття моделей, що лежать в основі соціальних і культурних явищ. Методологічним зразком для структуралізму служить структурна лінгвістика. Лінгвіст намагається у явному вигляді описати приховані протиставлення, структури та правила, які уможливають мовні висловлювання, тоді як структураліст розглядає одяг, літературу, етикет, міф, жести як численні «мови», на яких спілкуються представники тієї чи іншої культури; він намагається виділити приховану систему протиставлень, що у кожному разі визначають структуру конкретних дій чи об'єктів.

З одного боку, Леві-Стросс виступає як етнограф, антрополог, історик культури. З іншого боку, закладає фундамент нової психолого-філософської концепції, пов'язаної з розумінням мови, текстів та їх структур, а також із соціально-філософським дослідженням людських відносин, форм та типів суспільної свідомості.

Ця концепція ввібрала у собі низку досягнень як у природничих, математичних, так і у гуманітарних науках, скоєних до середини нашого століття. Серед них треба насамперед назвати дослідження структур первісного міфологічного мислення та символічних форм (Е. Дюркгейм, Леві-Брюль, М. Мосс, Е. Кассіер та ін.) та кібернетику разом з відповідним розвитком математики. Леві-Строс особливе значення надав можливостям (математичного) моделювання у тому тоді ще незвичайному застосуванні до етнографічного, антропологічного матеріалу. (Спільно з математиками Леві-Стросс розробив і змістовно інтерпретував моделі, що дозволяють зрозуміти складні системи спорідненості в первісному суспільстві).

Леві-Стросс чітко і безперечно побудував свою структуралістську концепцію на фундаменті психоаналізу – особливо в тому його варіанті, розробленому К.-Г. Юнгом саме зі зверненням до міфологічного мислення.

При цьому Леві-Стросс спирався на фрейдівське розрізнення підсвідомого і несвідомого, і навіть на юнгівське поняття « колективного несвідомого ». Можна сказати, що підсвідомість – це індивідуальний словник, у якому кожен із нас записує лексику своєї індивідуальності, і що несвідоме, організуючи цей словник за своїми законами, надає йому значення і робить його мовою, зрозумілою нам самим та іншим людям (причому лише в тій мірою, в якій він організований за законами несвідомого). Тяжіння етнографа і філософа Леві-Стросса до дослідження мовносимволічних форм і навіть, якщо можна так висловитися, «мовлення» всього життя (не настільки й балакучих, часто не мають писемності) первіснообщинних народів та поселень зовсім не випадково. Висунення на перший план мови та свого роду «мовна редукція» (зведення таких, наприклад, соціальних феноменів як соціальні відносини, культурна творчість, мистецтво, до мовносимволічним формам їх вираження) є свого роду знамення часу.

Леві-Стросс вирішальне значення надав не словам, а структурі. Не має значення, міркує Леві-Стросс, чи створений міф яким-небудь індивідуальним суб'єктом або запозичений з колективної традиції (обидва види міфів, до речі, схильні до взаємодії та взаємозбагачення). Структура ж залишається незмінною, і саме завдяки їй міф виконує свою символічну функцію.

Леві-Стросс дуже ретельно відтворює глибинні структури міфів, їх кодування, «має в своєму розпорядженні» коди на географічній, космологічній, соціологічній, техноекономічній. «площинах». Відмінні риси міфологічної логіки, за Леві-Строссом: логіка узагальнень, класифікацій, аналізу природних та соціальних явищ, що робить її внутрішньо спорідненою науці; водночас вона конкретна та образна, є логікою відчуттів; міфологічне мислення широко користується метафорами, символами і перетворює їх на способи розуміння світу та людини.

Оскільки через конкретніший структурний аналіз внутрішньої логіки міфів, моделювання структур спорідненості первіснообщинних народів Леві-Стросс прокладав дорогу узагальненої філософії і методології структурного аналізу, надалі його послідовники вважали за можливе і необхідне застосувати ідеї структуралізму до інших галузей гуманітарного знання. І, передусім, до психології і психіатрії. На відміну від Фрейда Леві-Стросс у вивченні несвідомого висуває на перший план першому плані не механізми сексуальних потягів, а мову та дискурс. І хоча «мова» трактується швидше символічно-метафорично, психологи-структуралісти розпочали завзято просуватися шляхом складного і глибокого аналізу мови пацієнта, яка в даному випадку є головним засобом комунікації психолога і клієнта, психіатра та хворого.

УДК 159.923.2